

NAT | NATUREN

INDHOLD

IDEER TIL
AKTIVITETER I DE
MØRKE TIMER

3

HVORNÅR ER
DET NAT?

4

AT VÆNNE
SIG TIL
MØRKET

10

OVERNAT
UDE

6

BÅL

8

SANSER I
MØRKET

12

NATTENS DYR:
FLAGERMUS,
RÆV OG
GRÆVLING

16

NATTENS DYR:
FRØER
OG FUGLE

18

KIG OP!

14

NAT-BINGO

22

TITEL

Nat i Naturen

REDAKTION OG TEKST

Thomas Neumann, Sofie Graarup Jensen og Peter Laurents

UDGIVET

Maj 2022

LAYOUT

K-Design v. Jakob Andresen

TRYK

KLS Pureprint

FOTOS OG ILLUSTRATIONER

Adobe Stock, Colourbox, Laura Skrubbeltang, Noah Silliman, Morten Bjerrum Larsen, National Weather Service (NWS), Jurij Stare, Tommy Lisbin, Nick Zantop, Mathias Thomsen, Jonathan Forage, Jens Thybo, Elijah Hiett, Benjamin Balazs, Anton Darius, Sofie Graarup Jensen, JR Korpa

HÆFTET KAN DOWNLOADES SOM PDF PÅ:
natinaturen.dk

Udviklingsgruppen bag Nat i naturen er Friluftsrådet, Danmarks Naturfredningsforening, Ungdomsringen, Naturstyrelsen og Det Danske Spejderkorps

IDEER TIL AKTIVITETER I DE **MØRKE** TIMER

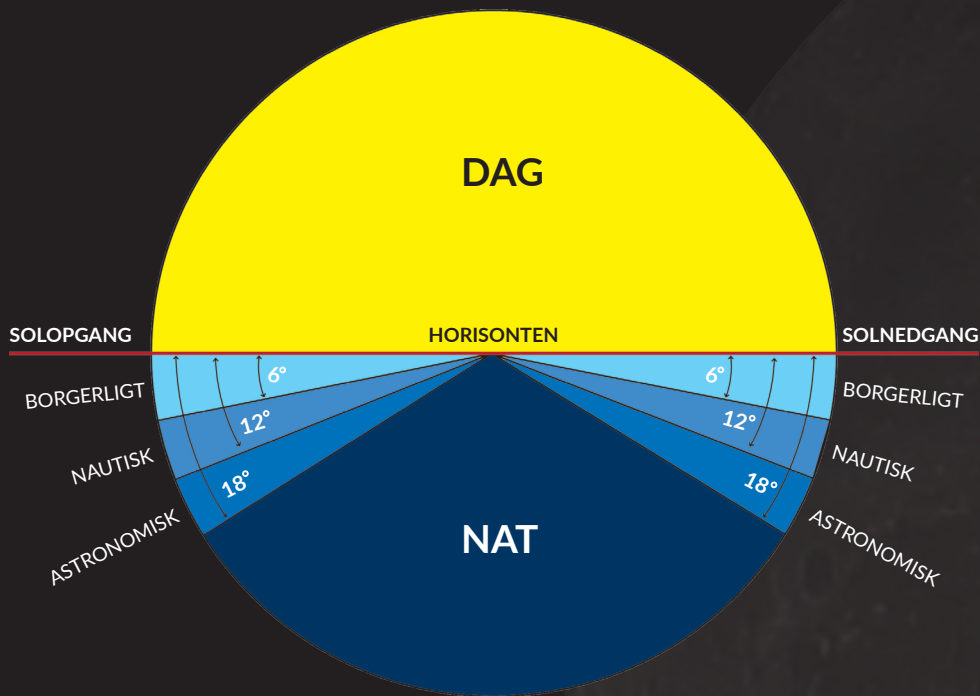
Dette hæfte giver inspiration, ideer og tips til, hvordan I kan opleve en helt anden verden, når solen går ned og nattens dyr vågner op. Der sker en masse andet i naturen, når natten mørklægger landskabet: Flagermusene kommer frem, frøerne kvækker, natsværmerne kommer på vingerne, uglerne og grævlingerne går på jagt og insekterne i skovbunden får travlt.

**KOM UD OG OPLEV
NAT I NATUREN**

Hvornår er det NAT?

Natten kan deles op i flere faser, og alt efter skydække kan man lave og opleve forskellige ting i de forskellige nattezoner.

Tusmørke er betegnelsen for tidsrummet lige efter solnedgang og lige før solopgang. Det er den overgang, hvor dag bliver til nat, og hvor nat bliver til dag. Det er den gådefulde periode om aftenen og om morgenen, hvor det er mørkt, men ikke helt mørkt.

Tusmørke kan inddeles i tre faser, der kommer efter hinanden.

- Borgerligt tusmørke er den første fase. Her er det stadig så lyst, at vi kan læse bogstaverne i en bog.
- Nautisk tusmørke er anden fase, og her er lyset blevet mindre tydeligt. Vi kan nu kun skelne omridset af figurer.
- Astronomisk tusmørke er den sidste fase. Nu er det for alvor ved at blive mørkt, og vi får svært ved at skelne i mørket. Efter den fase er tusmørket forbi.

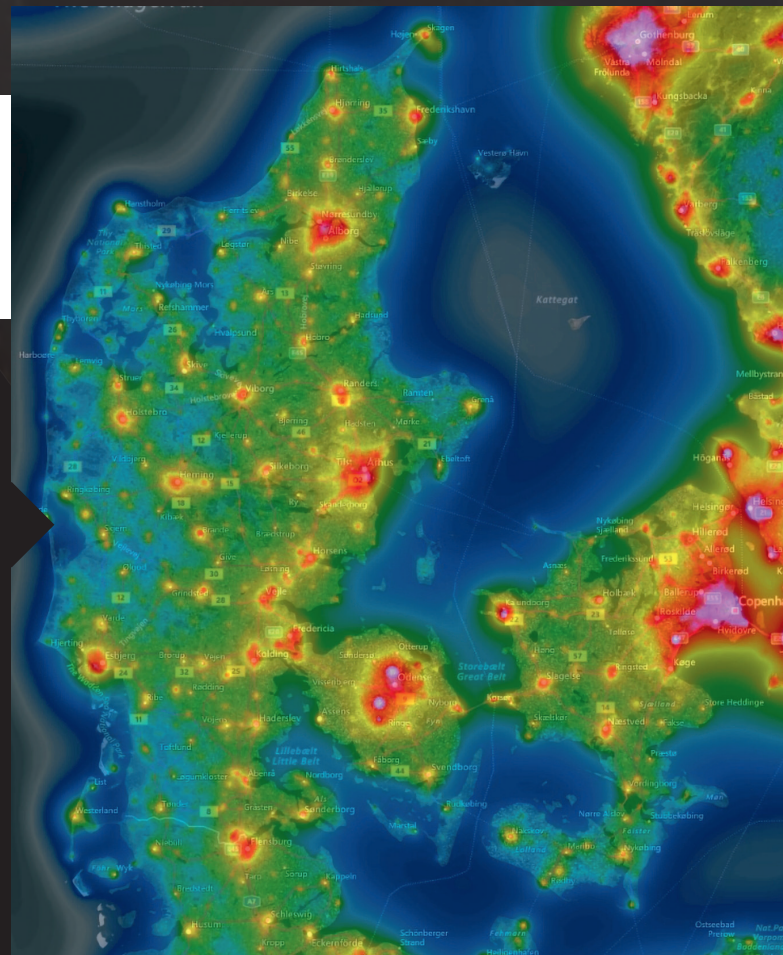
Nu begynder nattemørket – og så er det tid til at kigge på stjerner.

Hvor er der MØRKT?

I Danmark har vi meget lysforurening. Det betyder, at der kun er få steder i landet med uforstyrret nattemørke. Lysforurening er en betegnelse for det unaturlige lys, vi mennesker har skabt: Vejbelysning, facadebelysning, reklameskilte, lys fra huse og lignende. Alle disse lys gør det sværere at fornemme nattens mørke.

Det er for mange en stor oplevelse at tage ud et sted, hvor lysforureningen er meget lille. Mange har slet ikke oplevet, hvor smuk stjernehimlen kan se ud, hvis man bare tager lidt uden for byen. Man kan bruge mange timer på at finde stjernebilleder eller opfinde sine egne – og måske filosofere over vores lille størrelse i forhold til verdensrummet.

Her er et kort over de mørkeste steder i Danmark. Måske er de et besøg værd? Men husk, at det kan gøre meget, blot at komme lidt uden for byen.

Naturen ligger lige udenfor jeres dør. Og mange steder er den også åben om natten. I offentlige skove og strande må I færdes døgnet rundt. I de private må I færdes fra solopgang til solnedgang. Hvis I vil overnatte, lave bål, natløb m.m. er der nogle regler, der er vigtige at være opmærksomme på.

På hjemmesiden www.oplevelsmere.nu kan I finde detaljerede forklaringer af reglerne.

SPØRG GERNE OM LOV

Grundejeren må gerne give lov til mere, end loven foreskriver. Det kan derfor altid betale sig at spørge om lov – specielt hvis man er i tvivl. En venlig henvendelse giver oftest et positivt resultat.

På www.natur-vejleder.dk kan du altid finde kontakt til din lokale naturvejleder der kan guide dig til en masse ekstra naturoplevelser dag og nat.

OVERNAT UDE

DEN KLASSISKE: TELT

Teltet er den sikre løsning, hvor I er beskyttet mod regn og blæst. Skulle det regne, er det hyggeligt at ligge og lytte til dråbernes trommen mod teltdugen. Men måske I også kan høre andre ting derude? Insekter, der bevæger sig over dugen eller dyr der kalder.

DEN TRENDY: SHELTER

Overalt i Danmark er der sheltere og særligt i skovene er der mange. Shelteret giver god beskyttelse mod regn og vind, men giver stadig mulighed for at se direkte ud og nyde naturen og stjernerne. Der er intet, der slår at ligge i soveposen og kigge ud, mens bålet stadig brænder foran shelteret. Det skulle da lige være, når I vågner næste morgen og kan høre fuglene syng og se skoven vågne. Hvis vinden suser lige ind i shelteret, kan I bruge en presenning til at skærme af.

DEN PRIMITIVE: BIVUAK

Er I til det mere simple, kan I bygge jeres egen bivouak. En bivouak er et primitivt læ eller skjul, der ikke er lukket ligesom et telt. Vil I være ét med naturen, kan I vælge bygge den af det, man kan finde i skoven – vildmarksstil! I kan også vælge den lidt mere regntætte løsning, at medbringe en presenning. Man må fx godt opsætte en bivouak i statsskovene og på stranden for en nat.

DEN HIPPE: HÆNGEKØJE

Hvis I gerne vil falde i søvn, mens I vugger blidt, så er hængekøjen det rigtige valg. Det kræver lidt tilvænning at sove i hængekøje, men sømænd har gjort det gennem århundreder, så det skal nok gå for jer også!

En hængekøje er dårligt isoleret, så det kan være en rigtig god idé at bruge et oppusteligt liggeunderlag i bunden. Husk at spænde hængekøjen stramt op, men dog ikke så stramt, at I falder ud og heller ikke vildt højt over jorden, så det er nemt at komme ned, hvis man skal tisse i løbet af natten.

DEN ULTIMATIVE: UNDER ÅBEN HIMMEL

Man kan blive helt overvældet af universets storhed, når man ligger i soveposen og kigger op på stjernerne. Husk at tage et godt liggeunderlag med, som kan isolere mod kulden fra jorden.

Det kan være en rigtig god idé med et soveposeovertræk til at beskytte posen mod den værste dug eller småregn. Et stykke presenning, der lige kan trækkes over posen ved vind, fugt eller kulde kan også bruges. Det er tilladt at sove under åben himmel i skoven og på stranden. På stranden må I også gerne lave et bål. Det er en stor oplevelse, som alle i familien vil huske.

DEN LETTE: ALTANEN ELLER HAVEN

Det behøver ikke være avanceret at sove ude. Hvis I ikke har tid til at tage ud i skoven eller stranden, eller blot vil prøve det for første gang, kan I nyde den friske luft og udsigt til stjernehimlen på altanen, terrassen eller i haven.

En gæsteseng eller madras og en varm dyne er det eneste, I behøver - så det er ikke svært, at komme ud at nyde nattehimmelen. Bliver det for koldt eller vådt, kan I altid blot gå ind igen.

DEN VILDE: HØJT OPPE I TRÆKRONERNE

En ægte høj oplevelse. Gå sammen med nogle erfarne spejdere eller en klatreklub og lav et arrangement. Det er virkelig en usædvanlig og spændende oplevelse, at sove i højden med reb, sele, net og sovepose.

PAKKELISTEN

Husk at tjekke vejrudsigten og tag tøj med efter temperaturen. Der er intet værre end at fryse sig igennem en lang nat. Tag fx skiundertøj eller uld-undertøj med til at sove i. Hav evt. et tæppe eller ekstra dyne med, hvis det bliver koldere end forventet.

- Telt, hængekøje eller overtrækspose til soveposen
- Underlag
- Pude, sovebamse til børn
- Lommelygte
- Snacks, vand og eventuelt morgenmad
- Varmt tøj, gerne undertøj af uld eller skiundertøj

Hvis I tager afsted med en forening eller en klub, kan I leje udstyr billigt hos Friluftsrådets grejbanker: www.friluftsradet.dk/grejbank

BÅL

Nat i naturen og bål hænger godt sammen. At hygge sig i lyset og varmen fra bålet, er noget af det bedste.

At sidde og stirre ind i flammerne og gløderne gør de allerfleste glade og afslappede.

Desuden ved alle, at mad over bål bare smager bedre.

Læs her, hvordan I laver det perfekte bål!

FIND DET RIGTIGE BRÆNDE:

Ingen bål uden brænde. I nogle skove må man gerne bruge træ og grene fra skovbunden – det er ikke tilladt at klippe eller save fra levende træer.

På mange bålpladser findes der allerede brænde til fri afbenyttelse, men I kan også købe en pose brænde på tankstationen eller i havecenteret. Så er I sikre på, at have noget at tænde op med.

LAV DET PERFEKTE BÅL – SÅDAN GØR I

Der er flere båltyper, men alle bål starter med et pyramidebål. Herefter er der flere muligheder – prøv fx et pagodebål eller jægerild.

PYRAMIDEBÅL:

1. Find nogle små tørre kviste og spåner – gerne nåletræ.
2. Placér lidt avispapir i midten af bålpladsen.
3. Placér de tørre kviste og spåner rundt omkring avispapiret, så de danner en pyramide.
4. Sæt ild til.
5. Når flammerne får fat, lægger I mere brænde på.
6. Fortsæt indtil bålet har den ønskede størrelse.
7. Vælt pyramiden med et stykke brænde.

PAGODEBÅL:

1. Find nogle træstykker.
2. Stab træstykkerne oven på hinanden, skiftevis den ene og den anden vej. Ligesom 'KlodsMajor'. Byg pagodebålet rundt om pyramidebålet.
3. Pagodebålet efterlader mange gløder, som er ideelt til snobrød og andet mad.

BÅLREGLER:

Der er enkelte regler, der skal følges, når I ønsker at lave et bål:

- Benyt etablerede bålpladser
- Tænd aldrig bål, hvis der har været tørke i længere tid
- Tænd aldrig bål, hvis ilden kan brede sig til græs, buske, træer og bygninger
- Børn og bål skal være under opsyn hele tiden
- Sluk altid jeres bål, når I er færdige
- Efterlad bålpladsen ren og pæn.
- Bål på stranden er også tilladt – husk at slukke og hæld vand på, så sandet ikke er varmt.

The background of the page is a warm, orange-hued sunset or sunrise sky. In the center, a person is silhouetted with their arms raised in a 'V' shape. To the right, the silhouette of a child's head is visible, looking towards the person with arms raised. The title 'AT VÆNNE SIG TIL MØRKET' is overlaid on the image in white, bold, sans-serif capital letters. The word 'MØRKET' is contained within a white rectangular box.

AT VÆNNE SIG TIL MØRKET

For flere tusinde år siden, da mennesket hovedsageligt levede i små samfund i den vilde natur, var vi udsatte i mørket. Her kunne man nemt blive væk fra ens flok og være i fare for at blive angrebet af dyr eller andre fjender i mørket. Gennem evolutionen har vi mennesker derfor udviklet en – set med datidens øjne – meget fornuftig angst for mørke.

I dag har vi mulighed for lys alle vegne. Ikke alle har derfor prøvet at være i totalt mørke og slet ikke i naturen. Derfor skal vi, der laver ture og arrangementer i natten, huske på, at det skal være så trygt som muligt – både for børn og voksne.

En gode måde at skabe tryghed på er at tage ud til et sted, I kender godt i forvejen. Derudover skal I altid have en lommelygte med. Det skaber ro at vide, at der kan blive tændt noget lys. Det er også en god idé at tage afsted, mens der er stadig er lyst. På den måde kan I langsomt vænne jer til mørket. Det tager 20-30 minutter for menneskets syn at omstille sig til nattesyn, så vi kan orientere os en lille smule.

Et sidste godt tip til at overkomme mørket, er selvfølgelig at lave nogle aktiviteter, der er så spændende, at børnene fokuserer på at have det sjovt frem for at spekulere over, hvad der mon gemmer sig ude i mørket.

GODE NATLØB

Natløb er altid et hit! Længden af løbet og opgaverne ved posterne kan varieres, så det passer til deltagernes alder og interesser.

Et godt natløb kræver en del forberedelse og er også gerne baseret på en god historie. Måske er I eventyrere, der er ude at opdage regnskoven? Eller smuglere, der skal have jeres tyvekoster med hjem?

REFLEKSLØB

Markér posterne med reflekser, så man kan finde dem med lommelygter. På hver post er der en opgave, som skal løses, før man får retningen til næste post. Overvej hvilke poster der skal være bemandede og hvilke, der kan køre selv.

IDÉER TIL OPGAVER:

- Mim et dyr, som resten af gruppen skal gætte, uden at bruge lyde
- Find 10-15 reflekser, som er gemt/hængt op i et mindre, afmærket område
- Kimsleg
- Poster, hvor man skal løse gåder, en rebus eller oversætte morsekoder, runer eller lignende
- En seddel med kompasretning til næste post
- Hæld sukker i en flaske gennem hullet på en 5-krone
- Kaste til måls
- Naturbanko

STJERNE-O-LØB

Stjerneløbet kan gennemføres enkeltvis, parvis eller i grupper. Deltagerne får alle et kort af området, hvor posterne er indtegnet. Grupperne sendes ud til poster, hvor de skal finde et bogstav, som skrives ned på kortet. Forskellige poster har forskellige bogstaver, og det gælder om at samle dem alle og til sidst kunne stave et ord.

Efter hver enkelt post skal gruppen tilbage til udgangspunktet og vise, at de har fået det korrekte bogstav.

Lav dit eget løb med din smartphone
Hvis I vil bruge smartphones i et natløb, så kan I bruge app'en Woop App. Posterne oprettes ved, at I selv går rundt og trykker "Opret post" når I kommer i stedet til et sted, der skal være en post. App'en bruger telefonens GPS til at tegne posterne ind på et kort.

SANSER I MØRKET

Om dagen sætter vi meget lid til vores syn. Om natten ser vi mindre godt, og derfor er vi tvunget til at bruge vores andre sanser i højere grad. Det er fantastisk at udnytte dette til at opleve verden på en helt ny måde.

På næste side er et par forskellige idéer til aktiviteter, der sætter sving i de forskellige sanser.

LYT TIL MØRKET

Høresansen er en af de sanser, der tager over, når synet ikke længere kan være med. Om natten lægger vi mere mærke til vinden i træerne, dyrenes lyde og puslen i krattet.

BRUG DIN HØRELSE I MØRKET TIL AT TEGNE ET LYDKORT:

DET SKAL I BRUGE: Papir, blyant, lommelygte og varmt tøj

- Find et godt sted at sidde. Helst ude i naturen, langt fra trafikstøj og mennesker. Brug lommelygten til at finde vej, hvis der er meget mørkt.
- Hvis I er flere personer ude, så sørg for at sidde med god afstand imellem jer, så I ikke hører og forstyrrer hinanden.
- Sæt et kryds på midten af papiret. Det er der, hvor du selv sidder.
- Sluk lommelygten eller luk øjnene og lyt godt efter. Sæt eventuelt hånden bag ved øret – så hører man bedre, og man kan eksperimentere med vinklen på hånden for at "fange" den rigtige lyd.
- Når du har fundet en lyd, så tænd lommelygten igen og tegn eller skriv ind på kortet: Skriv hvilken lyd det var, og hvor den var henne på kortet i forhold til dig.

Lyt efter dyreløyd, vinden der bevæger sig i bladene, forbi-passerende mennesker eller måske en bil langt borte. Til sidst kan I samles til en snak om, hvad I hørte, hvor og på den måde sammenligne jeres lyd kort.

TAG PÅ SANSETUR

På en sansetur i nattemørket følger I en rute ved at følge et reb med hænderne. Her er der rig mulighed for at få bragt flere sanser i spil.

DET SKAL I BRUGE: En skov, et langt reb/snor, mindre snor/sejlgarn, evt. bind til øjnene og lommelygte.

SÅDAN GØR I:

- Find en god skov, hvor der er plads til at gå imellem stammerne
- Mens der er lyst føres en snor rundt, som I senere skal følge med hænderne på sanseturen. Bind rebet stramt om træer, grene og sten.
- Eksperimentér med at binde rebet både højt oppe (husk, at alle skal kunne nå det) eller lavt.
- Undervejs kan man binde små "overraskelser" fast, som de deltagende skal gætte. Det kan være kogler, sten, fjer eller måske små godter, som man kan tage med sig og spise til sidst.
- Prøv sansestien, når det er blevet mørkt: I kan ikke længere bruge jeres syn, så i stedet skal I bruge følesansen og følge snoren rundt.
- Læg mærke til dufte og lyde undervejs samt ting, der er bundet fast i snoren. Tal sammen om det til sidst – havde I mon alle de samme oplevelser?
- Bagefter kan I prøve at gå turen med lommelygte for at opleve, hvor anderledes det er, når man kan bruge synet.

VIDSTE DU?

Husk at bruge lugtesansen, når I går rundt i mørket. Mange blomster bestøves af naktaktive insekter og dufter derfor kun om natten.

KIG OP!

At kigge på stjerner er en aktivitet, hvor tiden hurtigt kan flyve afsted. I godt selskab kan man nemt bruge timer på at se på stjernesked og stjernebilleder – og opfinde sine egne. Husk varmt tøj, tæpper, et underlag at sidde eller ligge på og måske noget at spise og drikke.

HVOR KAN MAN SE STJERNER?

De bedste betingelser for at se på stjerner findes uden for byerne – væk fra lysforureningen. Find eventuelt en god shelterplads, som I også kan overnatte på, når øjenlågene bliver tunge. I kan også tage ud til kysten og kigge ud over havet. Kig på vejruddsigten og vælg en skyfri aften.

TRE APPS TIL AT OPLEVE MØRKET

NIGHT SKY

Med denne app kan I finde stjerner, planeter og satellitter lige over jer. Læs mere om alle stjernerne og planeterne. Oplev, hvordan himlen ser ud, hvis I står på månen eller en anden planet. Rejs gennem tiden og se, hvordan himlen så ud engang, og hvordan den vil se ud i fremtiden.

Night Sky

Sol og Måne 3D

Night Eyes

SOL OG MÅNE 3D:

Med app'en Sol og måne 3D kan I holde øje med, hvornår sol og måne går op og ned. Tjek solen og månen for flere år siden og flere år frem. App'en viser sol og månens positioner, månefaser, og hvor meget dagen er tiltaget.

NIGHT EYES (IOS) ELLER NIGHT CAMERA (ANDROID)

Der findes flere apps, der kan give jer nattesyn. På den måde kan I nemmere få nogle gode billeder med hjem, og det kan også være en hjælp at se gennem app'en, hvis I ikke har lyst til at tænde for lommelygten.

A close-up photograph of a bat clinging to a light-colored, textured rock surface. The bat's body is dark, and its wings are partially spread. The background is slightly blurred, showing more of the rock and some green foliage in the upper left corner.

NATTENS DYR:
FLAGERMUS,
RÆV OG
GRÆVLING

Når mørket falder på, går nogle dyr i seng. Kragefuglene samles i store flokke for at gå til ro sammen, og hvepse flyver hjem til boet. Dette er dog blot et vagtskifte, for når de dagaktive dyr går i seng, giver det plads til alle de nataktive dyr, som vi sjældent møder. Gå på jagt efter nattens dyr – mange af dem er faktisk nemme at finde!

FLAGERMUS

Flagermus er Danmarks eneste pattedyr, der kan flyve. Der er rig mulighed for at møde flagermusen i tusmørket og også om morgenen, fra en time før solen står op.

HVOR?

Der er heldigvis flagermus de allerfleste steder i den danske natur. Flagermusen vil gerne jage et sted, hvor der er god, åben plads, men gerne med nogle enkeltstående træer, som de gemmer sig i om dagen. Byparker er ofte gode steder at se flagermus. I lysninger i skoven, ud over sø og å, ved parkeringspladser ved skoven og i almindelige haver.

HVORNÅR?

I tusmørket det er bedst. Her begynder flagermusen at komme ud og samtidig er der lys nok til at se den.

HVORDAN?

Når I har fundet et godt sted, er det bare at væbne sig med tålmodighed og holde øje med himlen. Når mørket sænker sig endnu mere kan en kraftig lommelygte hjælpe.

Allerbedst er det at alliere sig med nogen, der har flagermus-detektorer. Så kan man også i helt mørke "høre og se" flagermusene. Detektorerne omsætter flagermusens skrig, så vi kan høre dem og dermed finde ud af hvor de er. Tag kontakt til en lokal naturvejleder eller den lokale afdeling i Danmarks Naturfredningsforening, for at få hjælp til en tur med flagermusdetektorer.

RÆV OG GRÆVLING

Disse sky rovdyr ser man sjældent om dagen, men med tålmodighed kan de spottes i tusmørket og om natten.

HVOR?

Den nemmeste måde at finde grævlingen eller ræven på, er ved at finde deres grave. Både grævlingen og ræven bygger deres grav ved at grave ind i siden af en skråning eller bakke.

Grævlingen fjerner jord fra sine gange ved at gå baglæns ud af graven, mens den skubber jorden med sig med forbenene. Derfor kan man kende en grævlingegrav fra en rævegrav ved, at der altid ligger en lille "sti" foran indgangen med løs jord. Derudover vil der ofte være knogler foran en rævegrav. Gravene kan man spotte i dagslys og så komme tilbage om aftenen.

HVORNÅR?

Når solen går ned, står grævlingen og ræven op for at gå på jagt. Når solen igen står op, returnerer de begge hjem til deres grav.

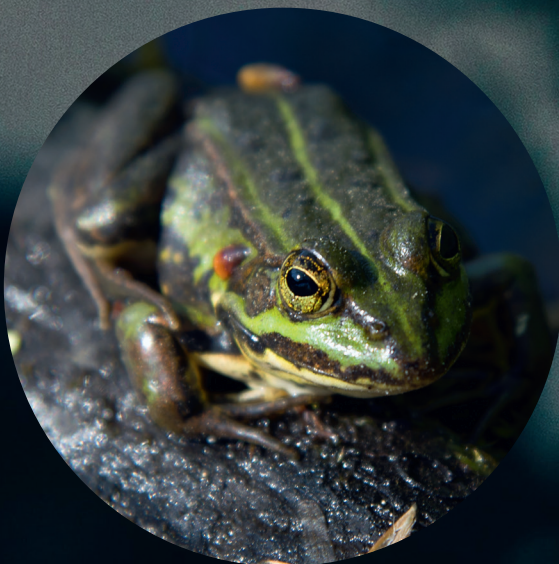
HVORDAN?

Gem jer ved ræve- eller grævlingegraven omkring solnedgang eller solopgang. Begge dyr er fredede og man må ikke forstyrre dem – det er derfor vigtigt at være forsigtig og holde en afstand til graven på 100 meter. Sæt jer gerne med vinden imod jer, så ræven eller grævlingen ikke får færten af jer.

NATTENS DYR: FRØER OG FUGLE

LYT TIL FRØER OG FUGLE

FRØER

I tænker måske ikke så tit over det, men frøen er faktisk et af de dyr, der kan lave rigtig meget larm. Den spidssnude frø er den mest almindelige frø og findes overalt i landet ved vandhuller og vådområder. Den kan kvække rigtig højt, så denne art kan være et godt udgangspunkt for jeres frøjagt. Derudover kvækker løvfrø, grøn frø, springfrø, strandtudse m.fl.

HVOR?

Den spidssnude frø er ikke kræsen og kan findes de fleste steder, hvor der er vand: Søer, vandløb, midlertidige vandhuller, moser og enge.

HVORNÅR?

Som tommelfingerregel i den første halvdel af april. Det er dog meget afhængigt af vejret, og i et mildt forår kan den begynde meget tidligere. Senere på året kan I høre andre arter – strandtudse kvækker indtil slutningen af juni. Den findes i lavvandede søer, der tørrer ud indimellem. Det er hovedsageligt i skumringen, at frøernes helt store kvæk-orkester går i gang, men i højsæsonen kan I være heldige at opleve det døgnet rundt.

HVORDAN?

Her kan I høre de forskellige frøers kvækken. Når I er ude, kan I optage de lyde i hører med jeres telefon og tage kvækken med hjem og artsbestemme, hvad I har hørt efterfølgende! www.naturhistoriskmuseum.dk/froestemmer

FUGLE

Vi har alle hørt fuglene synge i foråret og om sommeren, men har I nogensinde oplevet den store fuglekoncert, der udspiller sig tidlig morgen eller sen aften?

Man mener, at fuglene især vælger at synge omkring solopgang og solnedgang, fordi der på dette tidspunkt er høj luftfugtighed – i høj luftfugtighed rejser lyd nemlig op til 20 gange så langt.

HVOR?

Hele landet! Der er flest fugle i områder, hvor der er høje træer og krat. Gerne med mange insekter, bær, frugter og frø. Der gemmer sig også mange fugle i villahaverne.

HVORNÅR?

Fuglekoret starter i det tidlige forår og toppe i maj. Det kraftigste koret starter en times tid før solopgang og falmer op ad formiddagen. Herefter begynder det igen om aftenen omkring solnedgang. Hvis I er heldige, er det netop i tusmørket om aftenen, I også kan høre nattergalen.

HVORDAN?

I kan opleve fuglesangen som det passer jer bedst. I kan sidde i varmen fra bålet om aftenen eller gå en tur i tusmørket. I kan også stille vækkeuret og opleve daggry-koret. Smukkeste er det måske at vågne op til fuglesang, mens I stadig ligger i soveposen eller bivuaken i det fri. På fuglestemmer.dk kan I høre de mange forskellige fuglesang eller kald og lære, hvilke fugle der synger med hvilket næb.

SYNGER I RÆKKEFØLGE

Selvom det kan lyde som ét stort virvar, så gør fuglene faktisk alt, hvad de kan for ikke at synge "i næbbet på hinanden", men i hinandens pauser. Derudover begynder de forskellige arter med at synge på forskellige tidspunkter:

Før solen står op, kan I møde solsortens melodiske sang. Herefter tager ringduen og sangdroslen over. Så følger gærdesmutte, løvsanger, rødhals og munk. De sidste, der vågner op, er musvitterne og bogfinkerne. Det er bogfinken, der synger "det-det-det ka' jeg sig' ligeså tit det ska' være!".

LOK NATSVÆRMERE TIL!

De fleste har mødt de farvestrålende dagsommerfugle, men 80 % af de sommerfugle der findes, flyver faktisk om natten. Det er dem, vi kalder natsværmere, og de kan være ligeså smukke og spændende, som deres dagaktive kollegaer. Det er nemt at lokke natsværmere frem i mørket:

SÅDAN GØR I:

Det eneste, I skal bruge, er 1 liter billig rødvin, 1 kg sukker og en rulle bomuldssnor. Sukker og rødvin blandes sammen i en gryde og opvarmes over komfur, gas, bål eller lignende, indtil sukkeret er opløst. Imens sukkeret opløses, skal I klippe bomuldssnoren i passende stykker – 0,5-1 meter. Læg bomuldssnorene i blød i rødvinblandingen og lad dem trække indtil de er helt mættede.

Nu er der blot tilbage at hænge snorene op! Et godt sted er i kanten af en skov, hvor vinden eventuelt kan føre lugten af rødvinblandingen langt omkring. Vær opmærksom på at fælderne skal være nemme at komme til, selv når der er mørkt. Når tusmørket kommer krybende, gælder det om at holde øje med fælderne! Tag en god lygte i hånden og se, hvem der kommer på besøg. Det er en god ide at tage en bog om sommerfugle med, så man kan prøve at artsbestemme dem. Besøg gerne fælderne flere gange, forskellige insekter kan komme forbi på forskellige tidspunkter. En aften med mildt vejr og uden for meget blæst er bedst.

VIDSTE DU?

Dagaktive insekter bruger ofte kraftige farver – advarselsfarver - for at fortælle fjender, at de skal passe på, fordi de smager grimt, er giftige eller lader som om de er det.

Farver er svære at se i mørket om natten og er derfor et dårligt forsvar mod for eksempel flagermus. Natsværmeren Brun Bjørnespinder har dog løst dette problem ved at supplere sine advarselsfarver med en advarselslyd. De har nemlig et lydproducerende organ, der udsender lyde i det frekvensområde, flagermus kan høre i. Hvis en flagermus først én gang har lært at forbinde disse lyde med den dårlige smag, den får i munden, når den spiser en brun bjørnespinder, er der stor sandsynlighed for, at den vælger en anden middag en anden gang.

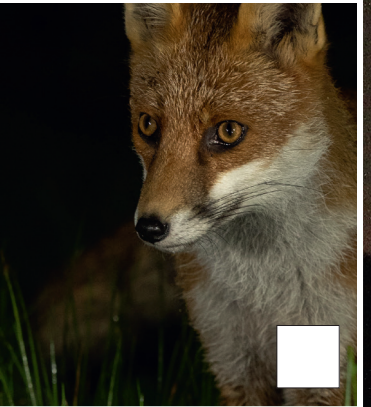
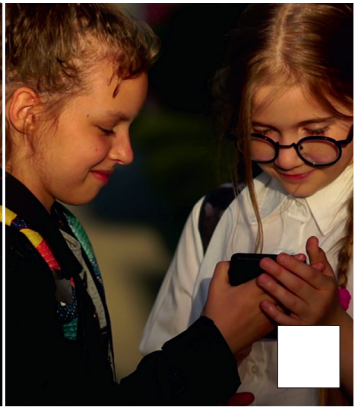

NÅR I SKAL OPLEVE NATTEN,
KAN I PRØVE AT SPILLE **NAT-BINGO**
OG SE, OM I KAN KRYDSE ALLE
OPLEVELSERNE AF!

NAT

BINGO!

NAT I NATUREN